# DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION.[1])

Den internationale konjunktur har i de første måneder af 1959 i det hele fortsat været gunstig set fra et dansk synspunkt, idet det på den ene side har været muligt at forøge eksporten yderligere, medens opgangen i U. S. A. på den anden side endnu ikke har medført nogen stigning i priserne på råstoffer og brændsel, som har kunnet fordyre importen. Hvad specielt landbruget angår, viser eksportprisindekset for landbrugsvarer et fald fra 106 i december 1958 til 95 i marts 1959, men det har i hver af de tre første måneder ligget højere end i de tilsvarende måneder i fjor, selv om forskellen i marts indsnævredes væsentligt.

Også importen har ligget på et højere niveau end på samme tid i fjor. Stigningen i importen har været lidt større end stigningen i eksporten, men trods en noget forøget merimport er valutastillingen blevet yderligere styrket. I maj var der dog en ubetydelig nedgang i bankernes samlede valutabeholdning. Den stadige nettotilgang af valuta gennem nu snart 2 år danner baggrunden for den lettelse af kredit- og renteforholdene, der er indtrådt, og som afgørende har bidraget til den stærke aktivitet inden for byggefagene, der er et væsentligt træk i den seneste tids udvikling.

Under indflydelse af den stigende eksport og byggevirksomhed har beskæftigelse og produktion i industrien fuldt ud holdt sig på det niveau, der nåedes i slutningen af 1958, og produktionen har således i den forløbne del af indeværende år været en del større end året før. Arbejdsløsheden har ligget væsentligt lavere end i 1958, og statistikken over omsætningen i detailhandelen viser en betydelig opgang i forbruget. For samtlige forbrugsvarer, der indgår i værdi-indekset for detailomsætningen, udgjorde stigningen i 2 måneders perioden januar–februar 10 % i sammenligning med 1958, for marts–april dog kun knap 7 %. Da priserne for fødevarer har ligget højere end i fjor, har stigningen i de forbrugte mængder været noget mindre.

## LANDBRUGET

Den animalske landbrugsproduktion lå i januar kvartal gnstl. næsten 5 % højere end i januar kvartal 1958, og værdien er opgjort til godt 1600 mill. kr. mod 1400 mill. kr., en stigning på over 13 %. I sammen-

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

ligning med januar kvartal 1957 viser mængdeindekset en stigning på ca. 9 % og værdien en stigning på godt 5 %. Forholdet mellem producerede mængder og produktionsværdi var således betydeligt gunstigere end i samme periode i 1958, men fortsat mindre gunstigt end i 1957.

*Produktionen af de vigtigste animalske landbrugsprodukter.*

| Mill. kg | Januar kvartal 1958 | Januar kvartal 1959 | Stigning i pct. |
|---|---|---|---|
| Mælk | 1178 | 1194 | 1.4 |
| Smør | 37.8 | 36.0 | ÷4.8 |
| Ost | 22.0 | 24.7 | 12.3 |
| Æg | 39.6 | 46.2 | 16.7 |
| Okse- og kalvekød | 70.6 | 68.9 | ÷2.4 |
| Svinekød og flæsk | 134.4 | 137.4 | 2.2 |
| Mængdeindeks (1955 = 100) | 105 | 110 | 4.8 |
| Værdi, mill. kr. | 1402 | 1611 | 13.3 |

Som det fremgår af ovenstående tabel, var mælkeproduktionen lidt større end i 1958, medens smørproduktionen viser fortsat nedgang. Smøreksportudvalgets afregningstal har i den forløbne del af 1959 uændret været fastsat til 6 kr. pr. kg ligesom i december 1958, medens det i fjor efterhånden nedsattes fra 5,50 kr. i begyndelsen af året til 3,50 kr. i april. Afregningstallet på 6 kr. pr. kg har dog kun kunnet fastholdes ved hjælp af tilskud fra smørpuljen, idet de priser, hvortil smørret har fundet afsætning på det engelske marked, faldt ret stærkt i løbet af januar kvartal, nemlig fra 320 s til 265 s pr. cwt. I april og maj er der imidlertid indtrådt en bedring i afsætningsforholdene på det engelske marked.

Stigningen i osteproduktionen er fortsat. Ostepriserne har været faldende, men har til trods herfor ligget noget højere end på samme tid i fjor. Den stærkeste stigning viser ægproduktionen, der i januar kvartal var en sjettedel større end i samme periode i fjor, men priserne har ligget væsentligt lavere.

For slagtekvæg og okse- og kalvekød har prisudviklingen været gunstig, men produktionen har været lidt mindre end i 1958. Produktionen af svinekød og flæsk lå derimod i januar kvartal ca. 2 % højere end i januar kvartal 1958, og andelsslagteriernes landsnotering for 1. kl. slagterisvin var i gennemsnit for kvartalet 4,32 kr. pr. kg mod 3,49 kr. Ifølge svinetællingen den 23. maj var svinebestanden steget til i alt 5.902.000 mod 5.562.000 ved begyndelsen af året og 5.236.000 i maj i fjor. Antallet af søer var nået op på 659.000 mod henholdsvis 580.000 og 549.000. Der foregår således stadig en udvidelse af produktionskapaciteten på dette område.

*Eksporten af de vigtigste animalske landbrugsprodukter.*

| | Mængder Januar kvartal | | Værdi Januar kvartal | |
|---|---|---|---|---|
| | 1958 1000 stk. | 1959 1000 stk. | 1958 Mill. kr. | 1959 Mill. kr. |
| Levende hornkvæg | 76.4 | 97.9 | 95.8 | 133.0 |
| Heraf til Vesttyskland | 70.5 | 87.0 | 87.3 | 115.8 |
| Levende svin (Vesttyskland) | 30.7 | 45.1 | 16.6 | 26.2 |
| | Mill. kg | Mill. kg | | |
| Okse- og kalvekød | 19.8 | 12.8 | 89.0 | 63.2 |
| Heraf til: | | | | |
| Sverige | 5.5 | 1.9 | 22.3 | 8.0 |
| Italien | 10.5 | 8.1 | 50.1 | 38.9 |
| Flæsk og svinekød | 66.7 | 60.6 | 281.1 | 293.4 |
| Heraf til England | 56.3 | 56.9 | 240.7 | 273.1 |
| Smør | 24.9 | 23.3 | 116.7 | 146.0 |
| Heraf til: | | | | |
| England | 21.2 | 18.7 | 95.4 | 114.8 |
| Frankrig | 0.0 | 1.5 | 0.2 | 10.0 |
| Ost | 16.1 | 17.5 | 64.8 | 72.2 |
| Heraf til: | | | | |
| Vesttyskland | 8.9 | 10.0 | 30.1 | 36.9 |
| England | 2.4 | 2.2 | 11.3 | 9.8 |
| Æg | 29.0 | 33.3 | 113.2 | 110.6 |
| Heraf til: | | | | |
| Vesttyskland | 22.5 | 26.6 | 87.1 | 87.5 |
| England | 0.4 | 0.8 | 1.9 | 2.8 |
| Italien | 2.9 | 1.4 | 11.9 | 4.6 |
| Schweiz | 1.3 | 1.6 | 5.0 | 5.2 |

Efter henvendelse fra mejeriforeningernes fællesorganisation og med tilslutning af landbrugsrådet, landboforeningerne, husmandsforeningerne og konsummælkmejeriernes fællesrepræsentation fremsatte landbrugsminister Skytte den 21. maj forslag til lov om *hjemmemarkedspriser for mælk og mejeriprodukter*. Forslaget, der den 4. juni blev vedtaget af folketinget, tilsigter, at der for mælk og fløde og produkter heraf på hjemmemarkedet i det mindste kan opnås en pris svarende til et afregningstal for smør på 6 kr. pr. kg. Da afregningstallet af smøreksportudvalget fastsættes på grundlag af eksportpriserne, og derfor følger disse (i hvert fald på lidt længere sigt, jfr. smørpuljen), betyder loven, at hjemmemarkedspriserne på mejeriprodukter herefter ikke påvirkes af, at eksportprisen for smør går ned under 6 kr. pr. kg; kun når eksportprisen for smør ligger over 6 kr., vil hjemmemarkedspriserne være bestemt af smørrets eksportpris. De 6 kr. er dog ikke noget ufravigeligt minimum for så vidt angår smør, idet loven indeholder en bestemmelse om, at hjemmemarkedsprisen for smør kan fastsættes lavere end svarende til et afregningstal på 6 kr.,

såfremt afsætningsmæssige hensyn gør det formålstjenligt. Til gennemførelse af ordningen har landbrugsministeren bemyndigelse til at lade opkræve en afgift af alt smørfedt, der sælges til anvendelse på hjemmemarkedet i form af mælk og fløde og produkter heraf, svarende til forskellen mellem 6 kr. og det til enhver tid fastsatte lavere afregningstal. Afgiften indgår i en fond, hvis midler fordeles på den samlede produktion af smørfedt, således at provenuet kommer hele mælkeproduktionen til gode.

Samtidig har folketinget vedtaget forslag til lov om en *kornordning for høståret 1959–60*. Den nye kornordning stemmer i principperne overens med ordningen for høståret 1958–59 (se Ø. og P. 1958 p. 97), men rugprisen er forhøjet fra 45 til 47 kr. pr. 100 kg og hvedeprisen fra 48 til 49 kr., hvortil kommer lagringstillæg, ligesom der er foretaget visse ændringer vedrørende udligningsafgifterne på foderkorn. Efter den nye lov skal udligningsafgifterne være så store, at prisen cif dansk havn bliver for havre 37 kr., for milocorn og hirse 39 kr., for byg og majs samt foderrug og -hvede 40 kr., alt pr. 100 kg. Disse satser betyder for milocorn en forhøjelse på 2 kr. og for majs en nedsættelse på 2 kr. pr. 100 kg. Efter den nugældende kornlov nedsættes de nævnte basispriser for foderkorn efter en bestemt skala, når andelsslagteriernes notering for 1. kl. svin i de sidste 8 uger i gennemsnit har ligger på 3,65 kr. pr. kg eller derunder, og denne ordning er bibeholdt for høståret 1959–60, dog således, at nedsættelsen af basispriserne begynder allerede ved en gennemsnitsnotering af 3,80 kr. pr. kg.

Det kan tilføjes, at udligningsafgifterne indtil den 1. april 1958 kun havde indbragt godt 2 mill. kr., idet prisen på udenlandsk foderkorn har ligget så højt, at de fastsatte basispriser i det hele og store kun har givet anledning til opkrævning af afgifter på få varer.

Det skal endelig nævnes, at der ved den nye kornlov også er givet landbrugsministeren bemyndigelse til at lægge en udligningsafgift på indført mælkepulver til foderbrug af en sådan størrelse, at prisen til forbruger bliver ca. 1,40 kr. pr. kg. Provenuet skal anvendes til billiggørelse af dansk skummetmælkspulver til foderbrug.

## INDUSTRIEN

Sæsonopgangen i årets første 4 måneder synes i 1959 at have gjort sig gældende med normal styrke, når man betragter industriproduktionen under ét. Tilsyneladende blev opgangen afbrudt i marts, idet produktionsindekset for denne måned er opgjort til 115 mod 116 i februar, men i april steg det til 118 og lå dermed ca. 8 % højere end på samme tid i fjor. Da det månedlige indeks for industriproduktionen i vid udstrækning er beregnet på grundlag af antallet af udførte arbejdstimer, er det nærliggende at

antage, at nedgangen i marts bl. a. står i forbindelse med nedsættelsen af arbejdstiden pr. 1. marts, nemlig fra 47 til 46 timer ugentlig for de arbejdere (ca. halvdelen), der i løbet af den 3-årige overenskomstperiode får arbejdstiden nedsat med 1 time hvert år, og fra 48 til 45 timer for de arbejdere (bl. a. de fleste byggefag), der får hele den aftalte nedsættelse på én gang, jfr. Ø. og P. 1958 p. 91 ff.

*Industriproduktion.*

(Procentvis forandring fra tilsvarende periode det foregående år)

| | 1. kvt. 1958 | 2. kvt. 1958 | 3. kvt. 1958 | 4. kvt. 1958 | 1. kvt. 1959 | April 1959 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Næringsmiddelindustri | 0 | 0 | +1 | + 7 | + 5 | + 5 |
| Tekstilindustri | ÷12 | ÷16 | ÷9 | ÷ 1 | + 6 | +16 |
| Fodtøjs- og beklædningsindustri | ÷ 7 | ÷10 | ÷4 | +10 | + 9 | +22 |
| Træindustri | + 2 | + 1 | ÷1 | + 1 | ÷ 3 | ÷ 4 |
| Papir- og grafisk industri | + 1 | + 2 | +2 | + 6 | + 1 | ÷ 1 |
| Kemisk industri | + 2 | + 3 | +4 | + 4 | + 4 | + 4 |
| Sten-, ler- og glasindustri | ÷15 | ÷14 | +2 | + 5 | +29 | +39 |
| Jern- og metalindustri | ÷ 2 | ÷ 2 | +2 | + 7 | + 7 | +11 |
| Transportmiddelindustri | + 6 | ÷ 2 | ÷4 | ÷ 5 | ÷ 8 | ÷ 5 |
| Industrien i alt | ÷ 1 | ÷ 2 | +1 | + 5 | + 4 | + 8 |
| Heraf: | | | | | | |
| Konsumvareindustri | 0 | ÷ 1 | 0 | + 5 | + 5 | + 7 |
| Produktionsmiddelindustri | ÷ 3 | ÷ 4 | 0 | + 4 | + 4 | +10 |

Den stærkeste stigning finder man i sten-, ler- og glasindustrien, hvor efterspørgslen fra byggeriet ikke alene har bragt produktionen langt op over det meget lave niveau i 1958, men hvor produktionen også har ligget højere end i det mere normale år 1957. I tekstil- og beklædningsindustrien har produktionen ligeledes ligget væsentligt højere end i de tilsvarende måneder i fjor, og det samme gælder jern- og metalindustrien, medens træ- og transportmiddelindustrien viser nedgang. Nettoordretilgangen til skibsværfterne var i januar kvartal væsentlig større end gennemsnittet for de foregående tre kvartaler, men ringere end i januar kvartal 1958, og den samlede ordrebestand reduceredes yderligere i kvartalets løb. I jernstøberier og maskinfabrikker lå den samlede ordrebestand derimod ved udgangen af januar kvartal næsten 15 % højere end på samme tid i fjor.

Fremgangen i eksporten af industriprodukter, incl. kød- og mælkekonserves, fra januar kvartal 1958 til januar kvartal 1959 androg gennemsnitlig mellem 5 og 6 %. Maskineksporten viste en lille tilbagegang, som dog næppe er symptomatisk, men i lighed med nedgangen for nye skibe snarere skyldes tilfældige svingninger, og nedgangen i maskineksporten er

*Eksporten af industriprodukter.*

(Mill. kr.).

| | Januar kvartal | | Stigning i pct. |
|---|---|---|---|
| | 1958 | 1959 | |
| Kød- og mælkekonserves | 148.9 | 161.0 | 8 |
| Sukker | 6.6 | 5.6 | ÷15 |
| Drikkevarer | 18.1 | 19.3 | 7 |
| Animal. og vegetab. olier og fedtstoffer | 18.6 | 21.5 | 16 |
| Kemikalier | 66.6 | 78.3 | 18 |
| Tekstil og beklædning | 56.9 | 54.7 | ÷ 4 |
| Jern- og metalvarer | 54.6 | 71.4 | 31 |
| Maskiner | 298.8 | 293.8 | ÷ 2 |
| Skibe, nye | 35.6 | 22.4 | ÷37 |
| Skibe, brugte | 12.3 | 12.0 | ÷ 3 |
| Øvrige industriprodukter | 194.3 | 222.7 | 15 |
| Tils.... | 911.3 | 962.7 | 6 |

mere end opvejet af en stærk stigning i eksporten af jern- og metalvarer[1]). Også samlegruppen »øvrige industriprodukter« i ovenstående tabel viser stærk fremgang. I denne gruppe indgår varer af træ, kautsjuk og ikke-metalliske mineraler samt instrumenter, møbler m. v. Specielt kan nævnes, at stigningen i møbeleksporten er fortsat. Eksporten af møbler og tilbehør indbragte i de første 3 måneder af 1959 i alt 22,1 mill. kr. mod 18,5 mill. kr. i samme periode i fjor, en stigning på næsten 20 %.

## BYGGEVIRKSOMHEDEN

I hele landet blev der i 1958 fuldført et samlet etageareal på ca. 3,2 mill. m², hvilket var ca. 0,4 mill. m² eller 11 % mindre end i 1957. På den anden side omfattede det igangsatte byggeri i 1958 et etageareal på ca. 3,9 mill. m² mod ca. 3,5 mill. m² i 1957, og ved udgangen af 1958 var et byggeri svarende til næsten 3,6 mill. m² under opførelse mod 2,9 mill. m² et år i forvejen. Forudsætningerne for en stærk aktivitet i byggefagene var således til stede, og med den ekstraordinært milde vinter og det tidlige forår kunne de udnyttes straks fra årets begyndelse.

Stigningen i det påbegyndte byggeri i løbet af 1958 omfatter såvel beboelsesejendomme som erhvervsejendomme, medens der var en mindre tilbagegang for ikke-erhvervsejendomme. I gruppen erhvervsejendomme var stigningen særlig stærk for fabrikker og værksteder, nemlig tæt op mod

[1]) Det bør dog tilføjes, at udenrigshandelsstatistikken for april måned, der er fremkommet efter at dette var skrevet, viser et betydeligt fald i maskineksporten i sammenligning med april 1958, og i de 4 første måneder under ét har maskineksporten ligget ca. 8 pct. lavere end i fjor.

*Byggevirksomheden.*

(hele landet)

| | Beboelsesejendomme | | Erhvervs-ejendomme | Ikke-erhvervs-ejendomme | Til sammen |
|---|---|---|---|---|---|
| | 1000 m² | Antal lejligheder | 1000 m² | 1000 m² | 1000 m² |
| Under opførelse | | | | | |
| 1. jan. 1958..... | 1597 | 18730 | 690 | 616 | 2903 |
| Påbegyndt i 1958..... | 2084 | 24293 | 1327 | 476 | 3887 |
| Fuldført i 1958..... | 1779 | 20950 | 1048 | 396 | 3223 |
| Under opførelse | | | | | |
| 1. januar 1959..... | 1902 | 22073 | 969 | 696 | 3567 |

40 %, derimod var der nedgang for avlsbygninger i landbruget. Hvad specielt boligbyggeriet angår, blev der i 1958 fuldført ca. 21.000 lejligheder mod 26.500 i 1957, men påbegyndt 24.300 mod knap 22.300 det foregående år, og ved udgangen af 1958 var i hele landet ca. 22.100 lejligheder under opførelse mod 18.700 ved udgangen af 1957.

I byer og bymæssige bebyggelser var antallet af lejligheder under opførelse i slutningen af marts 1959 20.800 eller nøjagtigt det samme som i begyndelsen af året, idet der i januar kvartal påbegyndtes og fuldførtes lige mange lejligheder, nemlig ca. 4.000. Det samlede igangværende byggeri uden for de egentlige landkommuner var lidt større end ved kvartalets begyndelse, nemlig 3,23 mill. m² mod 3,15 mill. m². Pr. 31. marts 1958 var det tilsvarende tal 2,55 mill. m².

Med lettelsen af kredit- og renteforholdene har der været en stærk opgang i det boligbyggeri, der iværksættes helt uden offentlig støtte, og der har ligeledes vist sig en betydelig interesse for adgangen til at opføre lejlighed med kvadratmetertilskud, men uden statslån. Med den nye boliglov og oprettelsen af de nye tredjeprioritetsinstitutter (se Ø. og P. 1958 p. 302) må der regnes med en yderligere omlægning af boligbyggeriets finansiering i retning af privat finansiering med statsgaranti for den yderste del af prioritetsgælden. Der vil dog også efter den nye boliglov kunne ydes statslån i betydeligt omfang, i 1959–60 således inden for en ramme af 10.000 lejligheder, nemlig for så vidt det ikke ad anden vej er muligt at finansiere et boligbyggeri af tilstrækkelig stort omfang.

I 1959 regnes der med, at der vil blive påbegyndt ca. 5.000 lejligheder med statslån og godt 1.500 lejligheder med kvadratmetertilskud efter den gamle boligstøttelov, der udløb den 31. marts. Endvidere vil der i henhold til overgangsbestemmelserne i den nye lov blive ydet statslån efter vurdering ifølge kap. V. A. til 3.000 lejligheder, og endelig må der ligesom i de tidligere år ventes påbegyndt et par tusinde boliger med det offentlige som bygherre eller med statslån efter andre love end boligstøtteloven. Sammenlagt kan altså i alt ca. 12.000 lejligheder ventes påbegyndt med offentlig støtte efter de hidtidige regler, og herudover kan der indtil oktober 1959

eventuelt blive tale om yderligere statslån til socialt byggeri m. v. efter den nye lovs overgangsbestemmelser. I øvrigt har finansudvalget tiltrådt, at der i de kommende 3 år kan ydes statsgaranti på i alt 497 mill. kr. for lån i boligbyggeri, d. v. s. til opførelse af ca. 20.000 lejligheder om året.

## ARBEJDSLØSHEDEN

Den omstændighed, at vejret kun i ringe grad lagde hindringer i vejen for udearbejdet i vintermånederne, bevirkede, at den sæsonmæssige stigning i ledigheden blev langt svagere end normalt. Arbejdsløshedsprocenten er faldet fra 12,8 ved udgangen af januar til 2,3 ved udgangen af maj, medens der i fjor var en tilsvarende nedgang fra 17,3 til 7,0. I slutningen af maj var antallet af egentlige arbejdsløse, d. v. s. arbejdsløse, der på dette tidspunkt havde været ledige i 7 dage eller derover, faldet til under 7.000, hvilket svarer til kun 1 % af det samlede antal arbejdsløshedsforsikrede. Der er således praktisk taget opnået fuld beskæftigelse, og i denne situation har arbejdsministeriet standset en række offentlige arbejder – beskæftigelsesarbejder, vejarbejde med tilskud fra vejfonden, landvindingsarbejder og grundforbedringsarbejder – i tiden fra 15. maj til 15. september.

## UDENRIGSHANDELEN

Udviklingen af udenrigshandelen i 1958 kan nu belyses nærmere ved hjælp af kvantumindekset og indekset for enhedsværdierne. For året under ét er kvantumindekset for importen (ekskl. flyvemaskiner og skibe) beregnet til 115 mod 107 i 1957 (1955 = 100), medens kvantumindekset for eksporten, ligeledes med udeladelse af skibe og flyvemaskiner, viser en stigning fra 111 i 1957 til 121 i 1958. Den importerede varemængde var således ca. 7 % og den eksporterede varemængde ca. 9 % større end i 1957. Den tilsvarende bevægelse i enhedsværdierne var for importen ÷ ca.

*Udenrigshandel (generalhandel).*

(Månedsgennemsnit i mill. kr.)

| | Import | Eksport | Heraf: Landbrugsprodukter | Heraf: Industriprodukter[1] | Importoverskud |
|---|---|---|---|---|---|
| 1. kvartal 1958..... | 761 | 699 | 353 | 304 | 62 |
| 2. – – ..... | 712 | 714 | 347 | 335 | ÷2 |
| 3. – – ..... | 808 | 693 | 308 | 351 | 115 |
| 4. – – ..... | 851 | 810 | 387 | 378 | 41 |
| 1. kvartal 1959..... | 818 | 737 | 370 | 321 | 81 |
| 1957..... | 791 | 678 | 339 | 306 | 113 |
| 1958..... | 783 | 729 | 349 | 342 | 54 |

[1] Inklusive kød- og mælkekonserves.

8 % og for eksporten + ca. 2 %, og bytteforholdet i udenrigshandelen, d. v. s. forholdet mellem enhedsværdierne for eksporten og enhedsværdierne for importen, steg derved fra gnstl. 94 i 1957 til gnstl. 100 i 1958.

I januar kvartal 1959 er værdien af importen forøget med 7–8 % og værdien af eksporten med 5–6 % i sammenligning med den tilsvarende periode i fjor. Stigningen i importværdien er formentlig i overvejende grad udtryk for en stigning i den importerede mængde, medens stigningen i eksportværdien er påvirket af de højere eksportpriser, der er opnået for landbrugsprodukter.

## BETALINGSBALANCE OG VALUTASTILLING

Den foreløbige opgørelse af betalingsbalancen over for udlandet i 1958 viser et overskud på de løbende poster på 875 mill. kr. eller næsten 600 mill. kr. mere end i 1957. På handelsbalancen er et underskud på 461 mill. kr. forvandlet til et overskud på 165 mill. kr., medens bevægelserne på de »usynlige« poster omtrent opvejer hinanden.

1958 var det første år siden krigens slutning med et overskud på handelsbalancen. F. o. b.–værdien af importen var omtrent uændret i sammenligning med det foregående år trods stigning i den importerede mængde, medens eksporten forøgedes med ca. 600 mill. kr.

Den danske handelsflådes bruttoindsejling i udenrigsfart, ekskl. farten fra udenlandske til danske havne, er for 1958 opgjort til 1475 mill. kr. mod 1736 mill. kr. i 1957. Da skibenes udgifter i udlandet både i 1957 og 1958 androg 775 mill. kr., vil det sige, at nettoindsejlingen er formindsket fra 961 til 700 mill. kr. En del af denne nedgang er dog opvejet ved, at udgifterne til udenlandske skibe viser et fald fra 340 mill. kr. i 1957 til 260 mill. kr. i 1958, og trods nedgangen var nettoindtægten på posten »søtransport« større end i noget andet år i øvrigt i efterkrigsperioden. Fragtratetallet, der i gennemsnit for 1958 var 74 mod 99 i 1957 (1955 = 100), havde i de sidste måneder af 1958 en svagt stigende tendens, men er i år faldet fra 77 i februar til 75 i april, på hvilket tidspunkt ca. 6 % af den danske handelstonnage var oplagt, det samme som ved årets begyndelse.

Nettoindtægten på posten »rejser« er forøget med 100 mill. kr. Udgiften til danskes turist- og forretningsrejser i udlandet er for begge årene opgjort til 385 mill. kr., medens indtægten fra udenlandske rejsende her i landet er steget fra 455 mill. kr. i 1957 til 555 mill. kr. i 1958.

I 1958 forbedredes den offentlige sektors, nationalbankernes og forretningsbankernes status over for udlandet med i alt 1.094 mill. kr. Heraf kan 875 mill. kr. forklares ved overskuddet på betalingsbalancens løbende poster og 35 mill. kr. ved erstatninger, som danske redere har modtaget

*Saldo på den løbende betalingsbalances hovedposter.*

(Mill. kr.)

| Indtægter eller udgifter (÷) netto vedrørende: | 1956 | 1957 | 1958 |
|---|---|---|---|
| Vareindførsel og -udførsel (f.o.b.) | ÷574 | ÷461 | 165 |
| Søtransport | 363 | 621 | 440 |
| Rejser | 50 | 70 | 170 |
| Renter, aktieudbytte o.l. | ÷ 50 | ÷ 47 | ÷ 25 |
| Varer og tjenester i øvrigt | 95 | 110 | 125 |
| Varer og tjenester i alt | ÷116 | 293 | 875 |

fra U. S. A., medens det resterende indtægtsbeløb, 184 mill. kr., må forklares ved mangler ved opgørelsen eller ved kapitalbevægelser i den private sektor.

Af de nævnte 1.094 mill. kr. repræsenterer de 808 mill. kr. årets tilvækst i bankernes nettotilgodehavende i udlandet og de 286 mill. kr. offentlige kapitaludgifter i form af afdrag på den udenlandske gæld samt en tilbagebetaling til den internationale valutafond på 176 mill. kr. Et lands trækningsmuligheder i valutafonden er bestemt af dets kvote. Danmarks kvote er 68 mill. dollars eller ca. 470 mill. kr., og da Danmark i juni 1957 købte 34 mill. dollars i fonden mod indbetaling i kroner, kom fondens kronebeholdning op på et beløb svarende til 93.5 mill. dollars eller 137 % af kvoten, medens det normale er, at 25 % af kvoten er indbetalt i guld og resten i medlemslandets egen valuta. Under visse omstændigheder er et medlemsland forpligtet til at tilbagekøbe en del af fondens beholdning af dets valuta, for så vidt beholdningen overstiger 75 % af kvoten. Afgørende for, om en sådan tilbagekøbsforpligtelse foreligger, er medlemslandets »monetære reserver«, og det kunne allerede tidligt i 1958 forudses, at den årlige

*Valutastillingen.*

(Mill. kr.)

| | Konvertibel valuta | Gæld til EPU | Bilateral valuta | Diverse | Nationalbanken i alt | Forretningsbankerne | Til sammen |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Juni 1957 | 508 | ÷694 | 63 | ÷81 | ÷154 | 107 | ÷47 |
| Dec. – | 720 | ÷569 | 29 | ÷73 | 107 | 245 | 352 |
| Marts 1958 | 794 | ÷538 | 25 | ÷61 | 220 | 311 | 531 |
| Juni – | 849 | ÷515 | 24 | ÷45 | 313 | 325 | 638 |
| Sept. – | 1122 | ÷459 | 12 | ÷34 | 641 | 333 | 974 |
| Dec. – | 1206 | ÷452 | 1 | ÷27 | 728 | 432 | 1160 |
| Jan. 1959 | 1214 | ÷451 | ÷12 | ÷27 | 724 | 492 | 1216 |
| Febr. – | 1192 | ÷449 | ÷20 | ÷26 | 697 | 573 | 1270 |
| Marts – | 1330 | ÷451 | ÷19 | ÷26 | 834 | 485 | 1319 |
| April – | 1249 | ÷439 | ÷11 | ÷26 | 773 | 561 | 1334 |
| Maj – | 1165 | ÷445 | ÷15 | ÷24 | 681 | 614 | 1295 |

opgørelse pr. 30. april ville vise, at Danmark ville være forpligtet til at afregne hele sit mellemværende med valutafonden. Dette beløb sig til 42,5 mill. dollars, nemlig forskellen mellem de nævnte 93,5 mill. dollars og 75 % af Danmarks kvote eller 51 mill. dollars. Disse 42,5 mill. dollars er derefter tilbagebetalt med 10 millioner i marts 1958, 15,5 millioner i juni 1958 og 17 millioner i februar 1959, og valutafondens beholdning af danske kroner er herefter for første gang siden Danmark blev medlem kommet ned på 75 % af kvoten.

I januar kvartal er bankernes nettotilgodehavende i udlandet forøget med i alt 159 mill. kr. I dette tidsrum er indgået provenuet af statens lån i U. S. A. (se Ø. og P. 1958 p. 298) med 131 mill. kr., men samtidig er der som nævnt indbetalt 17 mill. dollars eller 117 mill. kr. til den internationale valutafond, foruden at der på den langfristede offentlige gæld er afdraget 16 mill. kr. De modgående kapitalbevægelser i den offentlige sektor har således opvejet hinanden. I april måned forøgedes bankernes samlede valutabeholdning med et ubetydeligt beløb, og i maj skete der en lidt større nedgang i valutabeholdningen.

| Mill. kr. | Marts 1958 | Juni 1958 | Sept. 1958 | Dec. 1958 | Jan. 1959 | Febr. 1959 | Marts 1959 | April 1959 | Maj 1959 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| *Nationalbanken.* | | | | | | | | | |
| Udl. tilgodeh., netto | 220 | 313 | 641 | 728 | 724 | 697 | 834 | 773 | 681 |
| Nettotilgodeh. hos staten | 2173 | 2284 | 2033 | 2157 | 2204 | 2282 | 1983 | 2179 | 2172 |
| Obl. og aktier | 374 | 335 | 454 | 525 | 486 | 486 | 529 | 528 | 513 |
| Seddelomløb | 2327 | 2367 | 2311 | 2642 | 2496 | 2485 | 2553 | 2554 | 2536 |
| Indlån på folio | 411 | 455[1] | 284 | 340 | 328 | 260 | 242 | 286 | 291 |
| Indlånsbeviser (ikke genbelånte) | – | – | 499 | 344 | 555 | 640 | 487 | 616 | 447 |
| »Pengeforsyningen« | 2738 | 2822 | 3094 | 3326 | 3379 | 3385 | 3282 | 3456 | 3274 |
| *Forretningsbankerne.* | | | | | | | | | |
| Kassebeholdning | 827 | 889 | 806 | 1085 | 924 | 814 | 987 | 893 | |
| Udl. tilgodeh. netto | 311 | 325 | 333 | 432 | 492 | 573 | 485 | 561 | |
| Obl. og aktier | 1507 | 1669[1] | 2384[1] | 2288[1] | 2524[1] | 2710[1] | 2726[1] | 2673[1] | |
| Udlån i alt | 6858 | 7011 | 6974 | 7396 | 7331 | 7382 | 7542 | 7613 | |
| Indlån i alt | 7987 | 8319 | 8619 | 9178 | 9258 | 9409 | 9533 | 9736 | |
| *De større sparekasser.* | | | | | | | | | |
| Obl., aktier og andelsbeviser | 1440 | 1448 | 1467 | 1435 | 1454 | 1470 | 1520 | 1529 | |
| Udlån i alt | 4237 | 4353 | 4467 | 4566 | 4595 | 4644 | 4702 | 4799 | |
| Indlån i alt | 5633 | 5814 | 5880 | 5932 | 6027 | 6122 | 6188 | 6344 | |

[1] Inkl. nationalbankens indlånsbeviser.

PENGE- OG KAPITALMARKED

I de første 5 måneder af 1959 under ét er de forskellige påvirkninger af »pengeforsyningen« resulteret i en omtrent uændret likviditet, jfr. omstående oversigt. En sammenligning af stillingen ved udgangen af april måned med stillingen ved årets begyndelse viser imidlertid en forøgelse af »pengeforsyningen« (seddelomløb, indlån på folio og ikke-genbelånte indlånsbeviser) med 130 mill. kr., og i samme tidsrum fortsattes den stærke stigning i de private pengeinstitutters indlån, ligesom såvel bankernes som sparekassernes udlån er steget.

Medregnes skatkammerbeviser og indlånsbeviser forøgedes den pålydende værdi af cirkulerende børsnoterede obligationer i 4-måneders perioden januar-april fra 279 mill. kr. i 1958 til 760 mill. kr. i 1959. I dette sidste beløb indgår de i forbindelse med konverteringen af bunden opsparing for personer 1951–52 i december 1958 og januar 1959 udleverede obligationer eller interimsbeviser, nemlig 82 mill. kr. »statspræmieobligationer 1959–73« og 76 mill. kr. af 5¼ % »dansk statslån 1959–67«. For kredit- og hypotekforeningsobligationer er tallene 228 mill. kr. i 1958 og 519 mill. kr. i 1959. Den opadgående bevægelse i obligationskurserne i slutningen af 1958 fortsatte i januar og februar, men i marts og april var kurserne vigende. Bevægelserne i den effektive obligationsrente siden august 1958, da rentefaldet var størst, kan belyses ved følgende eksempler.

| | Statslån S. 1997 4½ pct. | Øst. Kreditfg. 16. serie 3. afd. 4½ pct. | Jydsk Hypotekfg. 11. afd. 5 pct. |
|---|---|---|---|
| August 1958..... | 5.27 | 5.29 | 5.81 |
| November 1958..... | 5.64 | 5.64 | 6.15 |
| Februar 1959..... | 5.41 | 5.49 | 5.84 |
| April 1959..... | 5.66 | 5.72 | 6.11 |

På aktiemarkedet er den opadgående kursbevægelse fortsat, idet dog rederiaktier har været svagt faldende. Indekset for aktiekurserne viser en stigning fra 130 (1955 = 100) i december 1958 til 136 i april 1959 og for industriaktier alene fra 131 til 145.

PRISER OG LØNNINGER

Den gennemsnitlige timefortjeneste i industri og håndværk steg i løbet af 1958 med 3,5 %, nemlig fra 506 øre i oktober kvartal 1957 til 524 øre i oktober kvartal 1958. I disse tal er inkluderet feriegodtgørelse og samtlige tillæg bortset fra overtidstillæg, og der er regnet med konstante arbejdertal for hvert fag, således at forskydninger i sammensætningen af den gruppe arbejdere, der omfattes af lønstatistikken, ikke griber forstyrrende ind ved gennemsnitsberegningen.

*Detailpristallet.*

| | Stigning i pct. for de enkelte grupper | | |
|---|---|---|---|
| | Jan. 1959 –april 1959 | April 1957 –april 1958 | April 1958 –april 1959 |
| Fødevarer | 0.0 | 1.7 | 5.1 |
| Klæder, fodtøj, vask | 0.2 | 1.4 | ÷0.4 |
| Brændsel og belysning | ÷1.0 | ÷8.2 | ÷11.3 |
| Anskaffelser og vedligeholdelse | 0.5 | 0.5 | 1.7 |
| Spiritus, tobak, fortæring ude | 0.2 | 6.9 | 0.6 |
| Hygiejne, kulturelle udgifter | 0.7 | 2.2 | 1.8 |
| Transport | 0.1 | 0.3 | – |
| Vare- og tjenesteydelser i øvrigt, eksklusive bolig | 0.1 | 2.0 | 1.8 |
| Varer og tjenesteydelser ekskl. bolig tilsammen | 0.1 | 1.3 | 1.6 |
| Bolig | – | 6.1 | 3.5 |
| Varer og tjenesteydelser incl. bolig tilsammen | 0.1 | 1.7 | 1.7 |
| Personlige skatter efter fradrag af børnetilskud | – | 9.7 | 5.1 |
| Kontingenter m.v. | 0.9 | 6.9 | 1.9 |
| I alt | 0.2 | 2.8 | 2.1 |

I henhold til januar-pristallet har arbejderne fra 1. marts i år fået dyrtidstillægget forhøjet med 2 portioner eller med 10 øre i timen, og den gennemsnitlige timefortjeneste i januar kvartal vil også være påvirket af kompensationsbetalingen for nedsættelsen af arbejdstiden fra samme dato.

11. 6. 1959.

C. L.